

21.2.2025

Hyvinvointialueiden ohjausosasto

Keski-Uudenmaan hyvinvointialueen lainanottovaltuuden muuttamista koskevan päätöksen valmisteluryhmä

Tausta ja valmisteluryhmän asettaminen

Hyvinvointialueesta annetun lain 15.1 §:n mukaan valtioneuvosto päättää vuosittain valtiovarainministeriön esityksestä hyvinvointialueen tilikausittaisen valtuuden määrästä pitkäaikaisen lainan ottamiseksi. Hyvinvointialue saa ottaa lainaa päätöksen mukaisen määrän lain 16 §:ssä tarkoitetun investointisuunnitelman mukaisten investointien rahoittamiseksi.

Valtioneuvosto on tehnyt 6.6.2024 päätöksen hyvinvointialueiden ja HUS-yhtymän lainanottovaltuuksista vuodelle 2025. Päätöksen mukaan Keski-Uudenmaan hyvinvointialueella ei ole lainanottovaltuutta vuodelle 2025. Hyvinvointialueesta annetun lain 15.3 §:n mukaan valtioneuvosto muuttaa hyvinvointialueen lainanottovaltuutta, jos investointi on välttämätön hyvinvointialueen järjestämisvastuulle kuuluvien palvelujen tuottamisen jatkuvuuden kannalta tai lainsäädännössä edellytettyjen palvelujen turvaamiseksi eikä investointitarvetta voida kattaa muulla tavoin. Lainanottovaltuuden muuttamisesta voidaan päättää hyvinvointialueen hakemuksesta tai valtiovarainministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön tai sisäministeriön aloitteesta.

Keski-Uudenmaan hyvinvointialue on jättänyt valtiovarainministeriölle hakemuksen lainanottovaltuuden muuttamisesta 17.12.2024.

Lain mukaan valtiovarainministeriö asettaa lainanottovaltuuden muuttamista koskevan päätöksen valmistelua varten valmisteluryhmän, johon valtiovarainministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö ja sisäministeriö sekä asianomainen hyvinvointialue nimeävät edustajansa. Valmisteluryhmän tehtävänä on arvioida lainanottovaltuuden muuttamisen edellytyksiä, tarvittavan lainanottovaltuuden suuruutta sekä hyvinvointialueelle asetettavia ehtoja. Arviointi perustuu hyvinvointialueen taloutta ja toimintaa koskevan tiedon perusteella tehtyyn kokonaisarvioon.

Valtiovarainministeriö asetti 17.1.2025 Keski-Uudenmaan hyvinvointialueen lainanottovaltuuden muuttamista koskevan päätöksen valmisteluryhmän.

Valmisteluryhmän puheenjohtajana toimi johtava erityisasiantuntija Anna-Liisa Pasanen valtiovarainministeriöstä ja jäseninä olivat neuvotteleva virkamies Mikko Meuronen sosiaali- ja terveysministeriöstä, erityisasiantuntija Laura Honkonen sisäministeriöstä sekä tila- ja tukipalvelujohtaja Taneli Kalliokoski Keski-Uudenmaan hyvinvointialueelta. Valmisteluryhmän toimikausi oli 17.1. - 15.3.2025. Asiantuntijoina valmisteluryhmän kuultavina olivat Keski-Uudenmaan hyvinvointialueelta rahoitus- ja talousjohtaja Päivi Tarsia, digi- ja tietojohdaja Antti Ylä-Jarkko sekä erityisasiantuntija Timo Ukkola valtiovarainministeriöstä. Valmisteluryhmä kokoontui viisi kertaa.

Lainanottovaltuuden muuttamisen edellytykset

Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen uudistusta koskevan lainsäädännön eduskuntakäsittelyssä tarkennettiin hyvinvointialueen lainanottovaltuuden muuttamisen edellytyksiä hallituksen esitykseen (HE 241/2020 vp) verrattuna. Perustuslakivaliokunta painotti perusoikeuksien toteuttamisvelvoitteeseen kuuluvaa valtion vastuuta huolehtia siitä, että hyvinvointialueilla on käytännön edellytykset suoriutua tehtävistään, ja totesi, että sosiaali- ja terveysvaliokunnan oli syytä täydentää sääntelyä palvelutarpeiden edellyttämien investointien — laajasti ymmärrettynä — turvaamiseksi hyvinvointialueilla (PeVL 17/2021 vp). Sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdotti lausunnon johdosta kiireellisyydedellytyksen poistamista. Valiokunta totesi mietinnössään (StVM 16/2021 vp), että tämän poiston myötä valtioneuvoston tulee muuttaa hyvinvointialueen lainanottovaltuutta aina, jos investointi on välttämätön hyvinvointialueen järjestämisvastuulle kuuluvien palvelujen tuottamisen jatkuvuuden kannalta tai lainsäädännössä edellytettyjen palvelujen turvaamiseksi eikä investointitarvetta voida kattaa muulla tavoin.

Keski-Uudenmaan hyvinvointialueen lainanottovaltuuden muuttamista koskevan hakemuksen mukaan hyvinvointialueella on vuodelle 2025 lakisääteisten sosiaali- ja terveyspalveluiden sekä pelastustoimen tehtävien hoitamiseen ja palvelutuotannon turvaamiseen liittyviä välttämättömiä investointitarpeita. Hyvinvointialueen vuosikate, taseen rahavarat tai muut tulot eivät mahdollista investointien rahoittamista ilman pitkäaikaista lainaa.

Keski-Uudenmaan hyvinvointialueen lainanottovaltuuden tarve vuodelle 2025 on 28 580 000 euroa, josta 21 100 000 eurolla rahoitetaan investointeja vastaavia sopimuksia. Keski-Uudenmaan hyvinvointialue on toimittanut valmisteluryhmälle perusteelliset ja yksilöidyt tiedot investointien kustannuksista ja perusteluista.

Sosiaali- ja terveydenhuollon investointeja vastaaviin sopimukseen sisältyy kaksi rakennuskohdetta: Nurmijärven ikääntyneiden palveluasumisen yksikkö ja Nurmijärven suunterveydenhoidon yksikkö.

Seuraavan 15 vuoden aikana 75 täyttäneiden määrä hyvinvointialueella tulee yli kaksinkertaistumaan, mikä lisää merkittävästi alueen palvelutarvetta (55–60 iäkkäiden palveluasumisen paikkaa/v). Samanaikaisesti hyvinvointialue pyrkii kehittämään palveluverkkoa ja keventämään iäkkäiden palvelurakennetta muuttamalla kotiin vietävien palvelujen lisäämisen ohella painopistettä ympärivuorokautisesta palveluasumisesta yhteisöllisen palveluasumisen suuntaan. Keski-Uudenmaan hyvinvointialueelle oli myönnetty lainanottovaltuus Hyvinkäälle rakennettavaa 60 paikkaista yksikköä varten, mutta kaavavalituksen takia hanke on keskeytetty noin kahdeksi vuodeksi. Varmistaakseen iäkkäiden asumispalvelujen riittävyyden hyvinvointialue on käynnistänyt Nurmijärven ikääntyneiden palveluasumisen hankkeen, joka käsittää 20 ympärivuorokautisen palveluasumisen paikkaa ja 40 yhteisöllisen palveluasumisen paikkaa. Hanke on tarkoitus toteuttaa allianssimallilla, jossa hyvinvointialue hakee kumppania sekä toimitilojen rakennuttajaksi että palvelujen tuottajaksi. Hankinta toteutetaan kilpailullisella neuvottelumenettelyllä. Markkinavuoropuhelu on tehty ja osallistumisilmoitusten kokoaminen on loppusuoralla. Neuvottelut on tarkoitus viedä päätökseen kesään mennessä, jotta rakennussuunnittelu voidaan aloittaa syksyllä 2025. Hankkeen kustannusarvio on 18 miljoonaa euroa ja sille on tehty tonttivaraus 20 vuoden vuokra-ajalla.

Edellä mainittuun allianssin kilpailutukseen sisältyy myös Nurmijärven suunterveydenhoidon keskittäminen yhteen yksikköön mahdollisimman lähelle muita palveluyksiköitä, mikä tehostaa henkilöstö- ja tilaresurssien käyttöä ja lisää toiminnan tuottavuutta. Keskittämisen perusteluina on Nurmijärven alueen pirstoutunut suunterveydenhoidon palvelurakenne, palvelutarpeen kasvu ja palvelutuotannon ruuhkautuminen. Hankkeen kustannusarvio on 2,8 miljoonaa euroa.

Hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon toimialan ICT-investointi-kokonaisuus, 5,6 miljoonaa euroa, kohdistuu toimialasidonnaisten tietojärjestelmien käyttöönottoon ja kehittämiseen sekä lakien edellyttämiin velvoitteisiin.

SuomiSote –alustaratkaisu on kilpailutettu vuonna 2024 ja sen käyttöönotto vaihe kestää maaliskuuhun 2026. Asukkaiden digitaaliset palvelut on tarkoitus rakentaa järjestelmän yhteyteen. Koko hankkeen alustava kustannusarvio on noin 4,6 miljoonaa euroa, josta hyvinvointialue on sopimuksessa sitoutunut 800 000 euron kustannukseen vuonna 2025. Hyvinvointialueen johtoryhmä on päättänyt joulukuussa 2024 tekoälytiekartasta, jonka suunnitelma valmistuu maaliskuussa 2025. Tekoälytiekartan toimeenpanon suunnitteluvaihe sisältää asiakasohjauksen ja kotihoidon toiminnallisuuksia asiakas- ja potilastietojärjestelmäkokonaisuuteen.

Hanke on vaiheistettu viidelle vuodelle, ja sillä tavoitellaan vähintään 10 % tuottavuus- ja tehokkuushyötyjä nykytoimintaan verrattuna. Hankkeen alustava kustannusarvio on noin 3,6 miljoonaa euroa, josta vuoden 2025 valmisteluvaiheen kustannus on 300 000 euroa. Asiakasohjauksen kehitys- ja toteutusvaihe on aloitettu vuonna 2024. Hankkeen alustava kustannusarvio on noin 2,2 miljoonaa euroa, josta vuonna 2025 on varauduttu 800 000 eurolla.

Vuoden 2025 lainanottovaltuuden välttämättömiin investointeihin sisältyy vanhojen asiakas- ja potilastietojen KANTA-arkistoinnin viimeistelyvaihe, jota arkistointilaki edellyttää. Arkistoinnin robotiikkaympäristön hankinta on kilpailutettu vuonna 2024. Hankkeelta odotetaan 2,2 miljoonan euron vuosittaista säästöä. Kustannus on 1,0 miljoonaa euroa. Tämän lisäksi sosiaalihuollon asiakastietojen siirtäminen asiakas- ja potilastietojärjestelmästä KANTA-palveluihin tulee saattaa päätökseen maaliskuuhun 2026 mennessä. Hankkeen kustannus on 300 000 euroa.

Muita välttämättömäksi todettuja ICT-investointeja ovat henkilöstön ja potilaiden turvallisuuden kannalta merkittävä hoitajakutsu- ja henkilöturvajärjestelmä ja uusi työvuorosuunnittelujärjestelmä, joka mahdollistaa koko HVA-tasoisien palvelutoiminnan resurssisuunnittelun ja optimoinnin. Edellisen järjestelmän toteutus on käynnissä, ja jälkimmäisen hankinnan kilpailutusta valmistellaan. Näiden hankintojen kokonaiskustannukset ovat noin 2,7 miljoonaa euroa, josta 1,4 miljoonaa euroa sisältyisi vuoden 2025 lainanottovaltuuteen. Käynnissä on myös Tietoallas ja tiedolla johtamisen tiekartan toimeenpanon viimeinen vaihe, jonka kustannusarvio on 800 000 euroa. Hankkeen tavoitteena on kustannusten alentaminen, konsulttipalveluista luopuminen ja yhdenmukainen teknologia muiden hyvinvointialueiden kanssa. Muiden pienten IT-investointien hankintaa (Pavat Uudenmaan tason tilannekuvajärjestelmä, kriittisen viestinnän järjestelmän ja verkkosivujen toimittajakilpailutuksen) perustellaan varautumisen vahvistamisella. Näiden kustannus on 160 000 euroa.

Vuoden 2025 lainanottovaltuuteen sisältyviä välttämättömiä sosiaali- ja terveydenhuollon laite- ja kalusteinvestointeja ovat vuosittain vanhenevat ajoneuvojen leasing-sopimukset, joita vuonna 2025 on 100 000 euron edestä, sekä hammashoitoyksiköiden kalustojen uusiminen, joiden kustannus vuonna 2025 on 200 000 eurolla.

Pelastustoimen toimialalla on yksi hyvinvointialueen omaan taseeseen kuuluva investointi: Perttulan VPK:n kiinteistön osto ja peruskorjaus. Perttulan VPK toimii vuokralla kiinteistössä, jonka Nurmijärven kunta on päättänyt myydä 18 000 eurolla mahdollisimman pian. Keski-Uudenmaan hyvinvointialue on osoittanut kiinnostuksensa kiinteistön ostamiseen. Toiminnan jatkaminen on perusteltua, koska yksikön lähtöjen määrän ja vasteaikojen perusteella yksikkö on toiminut tehokkaasti. Lisäksi toimitiloissa järjestetään hyvinvoinnin edistämistä tukevaa

nuorisotoimintaa. Mikäli hyvinvointialue ostaa kiinteistön, kiinteistössä on tarpeellista tehdä peruskorjausta, jonka kustannusarvio on 32 000 euroa. Kokonaisuus on kustannusneutraali kolmen vuoden kuluttua investoinnin toteuttamisesta.

Toimialariippumattomiin ICT-investointeihin kuuluvat Länsi-Uudenmaan, Päijät-Hämeen ja Vantaan ja Keravan hyvinvointialueiden kanssa yhteishankintana suunnitteilla olevat Tiera-kokonaisuuden kilpailutukset: palvelunhallintajärjestelmä (ESM) ja järjestelmien käyttövaltuushallinnan kannalta välttämätön identiteetinhallinta-järjestelmä (IDM). Näiden kokonaiskustannukset ovat noin 750 000 euroa, joista vuoden 2025 lainanottovaltuuksiin sisältyisi 450 000 euroa. Lisäksi ContactCenter-palvelun sopimuskausi päättyy vuoden 2025 lopussa ja sen kilpailutukseen on varattu 300 000 euroa. Ajankohtaista on myös neljän vuoden syklin mukainen henkilöstön työasemien korvaaminen, jonka kustannus 200 000 euroa. Sijaisvälitys ja vakanssirekisterin kilpailutus on toteutettu alun perin suoraan hankintana. Hankintalaki edellyttää kilpailutusta. Hankinnan kokonaiskustannukset ovat 320 000 euroa, josta 220 000 euroa sisältyy vuoden 2025 lainanottovaltuuteen.

Lisäksi vuoden 2025 lainanottovaltuuteen sisältyisi sidosyksikköjen omistusosuuden kasvattaminen 10 %:iin 2–4 sidosyksikössä, johon vuoden 2025 talousarviossa on varattu 700 000 euroa.

Valmisteluryhmä toteaa, että toimitettujen tietojen perustella edellä esitetyt investoinnit ovat perusteltuja ja hyvinvointialueesta annetussa laissa tarkoitetulla tavalla välttämättömiä hyvinvointialueen järjestämisvastuulle kuuluvien palvelujen tuottamisen jatkuvuuden kannalta tai lainsäädännössä edellytettyjen palvelujen turvaamiseksi. Välttämättömien investointien ennakoitu rahallinen arvo perustuu hyvinvointialueen esittämään arvioon. Valmisteluryhmällä ei ole edellytyksiä arvioida kaikkien yksittäisten investointien, laite- ja kalustohankintojen tai niitä vastaavien sopimusten välttämättömyyttä, minkä vuoksi lainanottovaltuuden muuttamiselle esitetään välttämättömyyden arviointiin ja investointien toteuttamisajankohtaan liittyvää ehtoa. Valmisteluryhmä katsoo, että hyvinvointialueen tulee arvioida ennen näiden investointien toteuttamista niiden välttämättömyyttä sekä ajoitusta.

Yhteenvedo Keski-Uudenmaan hyvinvointialueen investoinneista ja niistä vastaavista sopimuksesta on esitetty alla olevassa taulukossa.

	Investoinnin arvo 1000 euroa	
	Pysyvät vastaavat	Investointeja vastaavat sopimukset
Rakennukset		
Sosiaali- ja terveystoimi		20 800
Pelastustoimi		
Laite- ja kalustohankinnat		
Sosiaali- ja terveystoimi		300
Pelastustoimi	50	
ICT ja muut aineettomat hyödykkeet		
Sosiaali- ja terveystoimi	5 560	
Pelastustoimi		
Toimialoista riippumattomat	1 870	
Yhteensä	7 480	21 100
Investoinnit ja investointeja vastaavat sopimukset yhteensä	28 580	

Tarvittavan lainanottovaltuuden suuruus

Välttämättömiä investointeja tai investointeja vastaavia sopimuksia ei ole hyvinvointialueen mukaan mahdollista kattaa tulo-rahoituksella, rahavaroilla, avustuksilla tai omaisuuden luovutustuloilla.

Valmisteluryhmä esittää, että Keski-Uudenmaan hyvinvointialueen lainanottovaltuus vuodelle 2025 olisi 28 580 000 euroa. Lainanottovaltuudella rahoitettaisiin investointeja vastaavia sopimuksia 21 100 000 eurolla, jolloin tarvittavaksi pitkäaikaisen lainan määräksi muodostuisi 7 480 000 euroa.

Vuoden 2025 lainanottovaltuutta voi käyttää myös myöhempinä vuosina vuoden 2025 aikana käynnissä olevia tai käynnistettäviä hankkeita varten nostettaviin pitkäaikaisiin lainoihin. Vuoden 2025 valtuuteen sisältyvästä lainamäärästä hyvinvointialue arvioi nostettavansa vuoden 2025 aikana 5 miljoonaa euroa. Kokonaisuudessaan pitkäaikaisia lainoja hyvinvointialue nostaisi vuonna 2025 noin 10 miljoonaa euroa.

Hyvinvointialueen mukaan lainanottovaltuuden muuttaminen johtaa hyvinvointialueen lainanhoitokykyä suurempaan lainamäärään. Keski-Uudenmaan hyvinvointialueen vuoden 2025 talousarvio on laadittu nollatulokseen, joka sisältää yhteensä 24 miljoonaa euroa sopeuttamistoimenpiteitä. Jotta talous saadaan tasapainoon vuoden 2027 loppuun mennessä, tarvitaan hyväksytyt taloussuunnitelman mukaisesti vuonna 2026 sopeuttamistoimenpiteitä noin 30 miljoonaa euroa verrattuna vuoden 2025 talousarvioon ja vuonna 2027 noin 39 miljoonaa euroa verrattuna vuoden 2026 taloussuunnitelmaan. Arvioissa on huomioitu ennakoitua heikompi tulos vuonna 2024.

Hyvinvointialueesta annetun lain mukaan hyvinvointialueen vuoden 2024 tilinpäätöksen mukainen kertynyt alijäämä tulee kattaa vuoden 2026 loppuun mennessä. Valmisteluryhmä on kiinnittänyt huomiota hyvinvointialueen kumulatiiviseen alijäämään, joka ilman merkittäviä sopeuttamistoimia kasvaisi lähivuosina edelleen huomattavasti. Tällöin riskinä on lakisääteisten palvelujen järjestämisen ja lainanhoitokyvyn vaarantuminen. On välttämätöntä, että talouden tasapainottamisohjelmaan sisällytetään konkreettiset toimenpiteet tasapainon saavuttamiseksi ja alijäämän kattamiseksi säädetyssä ajassa ja että ohjelman toimeenpanosta tehdään hyvinvointialueella tarvittavat päätökset.

Valmisteluryhmä esittää lainanottovaltuuden muuttamiselle ehtoa, jonka mukaan hyvinvointialueen tulee päivittää vuosittaiset sopeutustoimet sisältävän talouden tasapainottamisohjelmansa, joka varmistaa hyvinvointialueen lainanhoitokyvyn ja mahdollisuuden järjestää lakisääteiset palvelut. Ohjelman tulee sisältää vuosittaiset rahamääräiset lainanhoitokykyä kuvaavat tavoitteet laskentaperusteineen vähintään neljältä vuodelta. Tavoitteiden toteutumista tulee olla mahdollista seurata.

Hyvinvointialueelle asetettavat ehdot

Valmisteluryhmä esittää, että lainanottovaltuuden muuttamiselle asetetaan seuraavat ehdot:

- Lainanottovaltuutta on mahdollista käyttää ainoastaan investointeihin ja investointeja vastaaviin sopimuksiin, jotka ovat hyvinvointialueesta annetussa laissa tarkoitetulla tavalla välttämättömiä hyvinvointialueen järjestämisvastuulle kuuluvien palvelujen tuottamisen jatkuvuuden kannalta tai lainsäädännössä edellytettyjen palvelujen turvaamiseksi. Hyvinvointialueen tulee varmistaa ennen investointien ja investointeja vastaavien sopimusten toteuttamista niiden laissa edellytetty välttämättömyys sekä se, että investointitarvetta ei voida kattaa muulla tavoin, kuten pitkäaikaisen lainan sijaan rahavaroilla, avustuksilla, hankerahoituksella tai muulla rahoituksella.

- Hyvinvointialueen tulee päivittää vuosittaiset sopeutustoimet sisältävän talouden tasapainottamisohjelmansa, joka varmistaa hyvinvointialueen lainanhoitokyvyn ja mahdollisuuden järjestää lakisääteiset palvelut. Ohjelman tulee sisältää vuosittaiset rahamääräiset lainanhoitokykyä kuvaavat tavoitteet, joiden toteutumista on mahdollista seurata. Ohjelma ja muut tarpeelliset tiedot tulee toimittaa valtiovarainministeriölle 30.4.2025 mennessä. Valtiovarainministeriö voi hylätä ohjelman tai edellyttää ohjelman täydentämistä, jos on todennäköistä, että ohjelma ei ole riittävä lainanhoitokyvyn varmistamiseksi. Ilmoitus ohjelman hylkäämisestä tai tarpeesta täydentää ohjelmaa tulee antaa hyvinvointialueelle 15.5.2025 mennessä. Hyvinvointialue voi täydentää ohjelmaa valtiovarainministeriön käsittelyn perusteella 15.6.2025 mennessä. Hyvinvointialue raportoi ohjelman toteutumisesta puolivuositain valtiovarainministeriölle.

Muita näkökulmia

Hyvinvointialueen lainanottovaltuuden ehtona päivittämän talouden tasapainottamisohjelman tulee varmistaa hyvinvointialueen lainanhoitokyky ja mahdollisuudet järjestää lakisääteiset palvelut. Ohjelman tulee sisältää tuloslaskelma, tiedot investoinneista ja rahoituslaskelma ainakin vuosilta 2025–2028 laskentaperusteineen (oletus vuotuisesta palvelutarpeen kasvusta, oletus yleisestä hintojen noususta). Ohjelmasta tulee käydä ilmi alueen tavoittelema tasapainottamisohjelman mukainen vuotuinen sopeutuksen määrä.

Hyvinvointialueen tulee toimittaa päivitetty investointisuunnitelma sosiaali- ja terveysministeriölle, sisäministeriölle ja valtiovarainministeriölle hyvinvointialueista annetun lain 16 § mukaisesti hyväksyttäväksi.

Hyvinvointialueesta annetun lain 123 §:n mukaan valtiovarainministeriö voi käynnistää hyvinvointialueen arviointimenettelyn, jos hyvinvointialueen lainanottovaltuutta muutetaan.

Hyvinvointialueesta annetun lain 115 §:n mukaan hyvinvointialueen taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään kahden vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Tässä määräajassa tulee kattaa myös talousarvion laadintavuonna tai sen jälkeen kertynyt alijäämä.

Helsingissä 21.2.2025

Anna-Liisa Pasanen

Mikko Meuronen

Laura Honkonen

Taneli Kalliokoski